

Mot.
1989/90
A817

Motion till riksdagen

1989/90:A817

av Gunilla André och Karin Starrin (båda c)

Kvinnors livssituation

Kvinnoliv – en annan värld

Inledning

Kvinnor måste få samma förutsättningar och möjligheter i arbetslivet, lika lön för likvärdigt arbete och rättvisa pensioner. I ett rättvist samhälle deltar kvinnor och män på lika villkor i arbetslivet och delar ansvaret för barnen. Fäderna måste ges ökade möjligheter att ta ansvar för sina barn. Kvinnor skall kunna delta i samhällsarbetet på samma villkor och ha lika stort inflytande på besluten som männen. Kvinnor skall kunna vistas på gator och torg och självklart i det egna hemmet utan att behöva frukta för liv och hälsa.

Kvinnors situation i Sverige idag, skiljer sig mycket från männens. Många kvinnors vardag i vårt rika land är hård. Samtidigt med yrkesarbete har de fortfarande huvudansvaret för hem och familj. Arbetsmiljön är mycket dålig på många arbetsplatser där kvinnor arbetar, exempelvis inom vården och vid monteringsbanden inom industrin.

Ständig tidsbrist och dåligt samvete är en vanlig företeelse. Många arbetar därför deltid med sämre ekonomi och mindre möjligheter till utveckling och inflytande över arbetet som följd.

Kvinnorna har kommit in på arbetsmarknaden huvudsakligen under de senaste decennierna, det har varit en kvantitativ process. Idag yrkesarbetar nästan lika många kvinnor som män. Men ser vi till hur, när och på vilka villkor kvinnorna arbetar blir olikheterna tydliga.

Våld mot kvinnor i form av våldtäkt och misshandel leder till att många kvinnor tvingas leva i en skräckfylld tillvaro. Det måste vara samhällets skyldighet att ge kvinnor det skydd och stöd de behöver.

Fördelningen av samhällets resurser är ojämn. Studier från 1987 av departementens budgetförslag visar att männen tillgodogör sig 30 gånger mer av de budgetposter som granskats. Med andra ord, det är det män gör, som anses bäst och viktigast. Dessa dolda ojämlikheter måste uppmärksammas och ändras.

En viktig förutsättning för att få till stånd förändringar är att alla inser och bejakar att kvinnor har andra värderingar än män. Ett stort hinder för att nå målet om ett jämställt samhälle är att de flesta instämmer i målet men inser inte att det krävs omvälvande förändringar för att uppnå det.

Rätten till förvärvsarbete är grundläggande. Ett arbete som vi trivs med berikar livet. Rätten till arbete måste också innebära rättvisa löner. Ökade möjligheter att påverka arbetets innehåll leder till engagemang och effektivitet. Tillgång till utbildning är av avgörande betydelse.

Likvärdig lönesättning

Löneskillnaderna mellan kvinnor och män ökar igen. På den svenska arbetsmarknaden skulle kvinnolönerna ligga 15 till 25 % högre utan lönediskriminering. De yrken som av tradition domineras av kvinnor är lågt betalda. Det behövs en uppvärdering av dessa liksom av kvinnors kunskaper och erfarenheter vid chefstillsättningar. Hela samhällslivet skulle tjäna på att kvinnors värderingar får ett ökat genomslag. Förutsättningarna för harmoniska arbetsplatser ökar om det råder balans mellan könen.

Lika lön till kvinnor och män för arbete av lika värde är en av 90-talets viktigaste frågor. Vi behöver ett könsneutralt arbetsvärderingssystem. Arbetsmarknadens parter har inte lyckats härvidlag. Det krävs att en allmän debatt kommer till stånd kring dessa frågor. Därför bör det tillsättas en parlamentarisk utredning med uppgift att kartlägga skillnader och analysera bakgrunden till att kvinnodominerade yrken ofta värderas lägre än yrken där män dominerar. Utredningen bör genomföra en arbetsvärdering och lämna förslag.

Social trygghet

Eftersom nästan hälften av kvinnorna arbetar deltid och dessutom har lägre lön blir exempelvis sjukpenning, arbetslöshetsersättning och pension också lägre. Det är enligt vår mening inte acceptabelt att i det sociala trygghetssystemet bygga in orättvisor som beror på arbetsmarknadens utseende och sociala förhållanden. I mångt och mycket är det ett arv från ett samhälle med andra attityder och värderingar till kvinnors arbete.

Möjligheterna att uppnå mer likvärdiga sociala trygghetsvillkor mellan kvinnor och män förutsätter att de sociala trygghetssystemen i större utsträckning utgår från grundtrygghetsprincipen med möjlighet till individuell påbyggnad av det sociala skyddet.

Rejäl grundpension

Av landets 1,5 miljoner ålderspensionärer har ca 600 000 personer högst 3 500 kr./månad i pension. Flertalet av dessa är kvinnor. Klyftan mellan olika pensionärsgrupper växer.

Vi vill ge pensionärerna en höjd grundpension lika för alla upp till en viss nivå, i dagsläget ca 90 000 kr. Det skulle ersätta det lapptäcke av pensions- och bidragssystem som finns idag. Med en sådan grundpension skull nuvarande orättvisor för kvinnor minska.

Många kvinnor drabbas hårt vid arbetslöshet. De saknar helt eller får litet ekonomiskt stöd. För att få ökad rättvisa föreslår vi att det införs en allmän arbetslöshetsförsäkring.

Sextimmarsdagen en nyckel

Heltidsarbetande kvinnor med barn har ingen fritid. Enligt SCB har de 74 timmars arbetsvecka. Knappast någon annan grupp i samhället arbetar fler timmar per vecka.

Jämförelser mellan kvinnors och mäns tid i såväl lönearbete som det obetalda arbetet visar att kvinnor från 16 års ålder alltid arbetar mer än män.

Då kvinnors disponibla tid är begränsad minskar möjligheterna att påverka både i arbetslivet och i samhället i stort. Förutom att det ligger en oacceptabel orättvisa i detta är det naturligtvis till nackdel för samhället att kvinnors speciella kunskaper, erfarenheter och värderingar inte tas tillvara. Kvinnoarbetstiden, generellt sett, är idag sex timmar per dag. Kvinnor väljer att förkorta sin arbetsdag på egen bekostnad för att deras och familjens vardag skall fungera. Detta leder till stora orättvisor mellan kollektivet män och kollektivet kvinnor, som i yrkeslivet bl.a. leder till:

- ett begränsat yrkesval för kvinnor
- få möjligheter till befordran
- låga löner

En nyckel till rättvisa levnadsförhållanden mellan kvinnor och män är förkortad arbetsdag för alla, sextimmarsdagen. Denna arbetsdag skall vara normalarbetstid. Den skall ligga till grund för trygghetssystemet, precis som åttatimmarsdagen gör idag.

Aven med den förkortade arbetsdagen kommer det givetvis i framtiden, liksom det sker i dag, att vara människor som yrkesarbetar längre tid.

Enligt vår uppfattning finns inget motsatsförhållande mellan sextimmarsdagen och en mer flexibel arbetstid. Det handlar istället om arbetsorganisation. I framtiden tror vi att vi får både sex timmars dag och flexibla arbetstider.

Hittills har 20 % av den årliga produktivitetsökningen tagits ut i arbetstidsförkortning och 80 % i ökad konsumtion. Denna fördelning går givetvis att ändra på. Om mer resurser går till förkortning av arbetstiden kan sextimmarsdagen förverkligas fortare. Genom en kortare arbetsdag frigörs tid som kan användas exempelvis till omsorg, sociala kontakter och välbehövlig rekreation vilket kan förbättra folkhälsan.

Målet är att alla ska få möjlighet till en arbetstid på 30 timmar per vecka, vilket ger utrymme till en normal arbetstid på sex timmar per dag.

Som ett led i införandet av den förkortade arbetstiden bör det ske försöksverksamhet med kortare arbetsdag för vårdpersonal och småbarnsföräldrar med bibehållen lön.

En bra regionalpolitik skapar förutsättningar för arbete, kommunal service och goda kommunikationer såväl i stad som på landsbygd. Påfrestningarna blir mindre på människan och miljön.

Under 1980-talet har alltför unga kvinnor sökt sig till utbildning och arbete i de större tätorterna. Det har varit till nackdel både för koncentrationsorterna och för landsbygden.

Undersökningar bl.a. från Finland klargör att det finns stora skillnader mellan pojkars och flickors förutsättningar att leva, arbeta och trivas på landsbygden. Pojkar trivs, har lättare att knyta sociala kontakter, få stöd och uppmuntran att stanna kvar i sin hembygd. De känner sig mer ekonomiskt oberoende och friare än flickorna.

Flickorna däremot upplever att de måste lämna landsbygden för att få ett arbete. Det är ont om utbildnings- och karriärmöjligheter. Detta kan medföra att de får dålig självkänsla och förlorar sin identitet.

För att inte unga kvinnor skall tvingas flytta från landsbygden krävs dels utbildning även på högre nivå, dels en breddad arbetsmarknad.

Avancerad teknik måste komma hela landet till del. Data- och kommunikationstekniken ger möjligheter att sprida kvalificerade arbetsuppgifter och skapa en mångfald arbetstillfällen över hela landet.

Kvinnors nyföretagande kan få ökad betydelse. Ofta är kvinnor inriktade mot service- och konsultområden. Detta är särskilt intressant med tanke på att många bedömare anser att den privata tjänstesektorn förväntas bli det mest expansiva området de närmaste decennierna.

Utvecklingsfonderna måste aktivt initiera och stödja kvinnors företagande. Kvinnor som har, eller avser att starta, serviceföretag måste få möjlighet att i större utsträckning erhålla stöd genom utvecklingsfonderna.

Vi föreslår också att 40 % av länsanslagens projektmedel specialdestineras till projekt för kvinnor.

Mer utrymme för kvinnors kreativitet

I de stora kvinnoyrkena är möjligheterna att styra och påverka det egna arbetet små. Ett sätt att förändra är att gå över till s.k. grupporganisation, där man skiftar arbetsuppgifter. Självstyrande grupper, nätverk, ökade utbildnings- och kompetenskrav måste komma att utmärka morgondagens arbetsliv.

Vikten av att kunna påverka sin egen arbetssituation blir allt större för allt fler. Både att få ett större inflytande över arbetets innehåll och att kunna påverka den egna arbetstiden är betydelsefullt. Inom vård och hemtjänst där många kvinnor arbetar, är möjligheterna att påverka små. Bland de landstingsanställda saknar 93 % möjlighet att påverka arbetstidens början.

Erfarenheter från de försök som pågår med flexibla arbetstider är mycket positiva. Det är intressant att det också visat sig ge bättre anpassning till enskilda patienters behov. Förutom att personalens trivsel och tillfredsställelse ökar påverkas hela verksamheten gynnsamt.

Det behövs ett nytt mer flexibelt tänkesätt inom arbetslivet. Mer utrymme

för kreativitet ökar engagemanget och resultaten förbättras. Nya tekniska hjälpmedel, exempelvis mobiltelefoner för hemvårdspersonal, kan vara bra i detta förnyelsearbete.

Mot. 1989/90
A817

EG – ur ett kvinnoperspektiv

Det magiska årtalet 1992 kommer att innebära stora förändringar i Europa. Syftet är att åstadkomma en enda gemensam marknad där människor, kapital, varor och tjänster rör sig fritt över gränserna. Man talar om de fyra friheterna. Det innebär med nödvändighet att de enskilda staterna inte kan bedriva en självständig ekonomisk politik. Den ekonomiska och teknologiska utvecklingen kommer att avgöras på internationell nivå.

Samtidigt pekar utvecklingen mot att vår sociala välfärd avgörs på lokal nivå med ökat kommunalt självstyre. I de djärvaste visionerna försvinner nationsgränserna helt. Det troliga är dock att nationalstatens – dvs. riksdagens – makt och betydelse minskar.

Det här är en utveckling som vi i Sverige berörs av oavsett om vi befinner oss inom eller utanför EG. Internationaliseringen ökar genom den snabba tekniska utvecklingen av transporter och telekommunikationer, som i sin tur innebär att de multinationella företagen får ökat spelrum.

Vad ett närmande till EG kommer att innebära för svenska kvinnors situation är inte lätt att få klarhet i. En mängd arbetsgrupper med nästan uteslutande män arbetar och förhandlar för en harmonisering med EG.

Vi föreslår att regeringen tillsätter en arbetsgrupp, bestående av enbart kvinnor, med uppgift att analysera vad en harmonisering med EG kommer att innebära för kvinnornas situation i Sverige.

Arbetsmiljön

Många kvinnor vårdar, står i affär, arbetar på kontor eller städar. Andra har monotona arbetsuppgifter inom industrin. Det är arbeten som betraktas som både lätta och rena. I verkligheten ger de arbetsskador som hör till de svåraste. De ger belastningsskador som ligger bakom huvuddelen av såväl arbetssjukdomar som förtidspensioneringar.

De sista tio åren har kvinnors sjukfrånvaro ökat med 50 %, männens endast med 15 %. Arbetstidens längd och förläggning har klara samband med människors fysiska och psykiska hälsa, såväl enligt arbetstagarnas egen bedömning som enligt forskares mätningar.

Belastningsskador är vanliga såväl i arbeten med tunga lyft som i stillastående monotona jobb. De drabbade har hittills haft svårt att göra sig hörda men de syns desto mer i statistiken. Nu kommer larmrapporter om kraftigt ökade kostnader för sjukförsäkring. Det är kvinnors sjukförsäkring som ökar mest.

Medan andra arbetsskador minskat under 1980-talet har belastningsskadorna ökat. Av dem som slås ut på grund av förslitningsskador är 60 % kvinnor. Om vi dessutom tar med i beräkningen att kvinnors tid i förvärsarbetet är kortare än männens, i genomsnitt sex timmar per dag, blir det uppenbart att belastningsskadorna är ett kvinnoproblem.

Kvinnor har gått ut i ett arbetsliv som inte alls varit anpassat för dem.

Verktyg är exempelvis tillverkade för manshänder. Nu ser vi symtomen av tunga lyft, ensidiga arbetsrörelser och psykiskt ansträngande jobb. Idag har 30-åriga kvinnor arbetsskador. Ofta drabbas de av helt onödiga skador som beror på för hög arbetstakt och på att mycket i arbetslivet är dimensionerat för män.

När det gäller det förebyggande arbetmiljöarbetet har arbetarskyddsstyrelsen en viktig roll. Vi föreslår att särskilda resurser bör sättas in för att förebygga de skador som enligt tillgänglig statistik mest drabbar kvinnor.

Lagstiftningen bör ses över

En studie över ärenden som har överklagats till försäkringsöverdomstolen visar att kvinnor med monotona arbeten har svårt att få sina besvär godkända som arbetsjukdom. Detta tyder på att lagstiftningen inte är tillräckligt klar då det gäller kvinnors arbetsskador.

Vid hantering av vissa kemikalier och bildskärmsarbete kan det ibland föreligga misstankar om samband med fosterskador. Lagen om arbetsskadeförsäkring är då inte tillämplig eftersom det ofödda barnet räknas som tredje person. Vi anser att lagen också borde omfatta barnet.

Vi föreslår att i båda dessa fall bör lagen om arbetsskadeförsäkring, LAF, ses över.

Föräldraskap

Delad föräldraledighet

I ett land som har den högsta andelen förvärsarbetande bland småbarnsmammorna i hela världen, 86 %, måste barnen bli även pappornas och arbetsgivarnas angelägenhet.

Arbetskraftsbrist och behovet av kvalificerad arbetskraft gör beroendet av kvinnan på arbetsmarknaden ännu mer påtaglig. Det innebär helt nya villkor i yrkesliv och familjeliv för både kvinnor och män.

För att kunna kombinera föräldraskap och förvärsarbete minskar kvinnor sin arbetstid när barnen är små. Männens däremot ökar sin arbetstid. En skattereform, som ska förmå svenska folket att arbeta mera, kommer att förstärka den sneda arbetsfördelningen. Männens kommer att arbeta ännu mer.

Trots rätten till ledighet i samband med barns födelse är pappornas totala andel av föräldraledigheten endast 7,5 %. En omfördelning härvidlag synes inte komma tillstånd av sig självt.

Papporna behövs framför allt för sina barns skull. Den första nära relationen med barnet är mycket viktig för att grundlägga en djupare kontakt mellan förälder och barn. Inte minst behöver pojkar en manlig förebild.

En regel som anger att föräldrapenningen skall delas mellan föräldrarna underlättar för papporna att få nära kontakt med sitt barn. Då reformen ska gälla alla pappor blir det också lättare för mannen att få förståelse för pappaledigheten av arbetsgivare och arbetskamrater. För ensamföräldrar får undantag göras.

Vi föreslår därför att en del av föräldrapenningen bör vara personlig och direkt knuten till respektive förälder, utan att kunna överlätas.

Föräldrautbildning

I ett urbaniserat samhälle som vårt lever generationerna åtskilda. De unga föräldrarna går miste om kunskaper och erfarenheter som tidigare förmedlats mellan generationer. Samhällsförändringar har också fört med sig nya vanor som trängt in i familjernas liv och vardag. År 1979 togs ett beslut om den föräldrautbildning som nu pågår inom mödra- och barnhälsovården. Någon uppföljning för föräldrar med barn i högre åldrar har inte skett. Föräldrar behöver – förutom hjälp med barns sociala och psykiska utveckling – även gedigna kunskaper om effekterna av felaktiga sov-, motions- och kostvanor. De bör tillsammans ges möjligheter att finna vägar till sundare livsföring för sina barn. En utbyggd föräldrautbildning skulle stärka föräldrarna i sin föräldraroll.

Regeringen bör skyndsamt inför riksdagen lägga fram förslag om en utbyggd föräldrautbildning.

Barnomsorg

För att kunna förena förvärvsarbete och föräldraskap krävs att omsorgen om barnen kan ordnas på ett bra sätt. Många tvingas idag avstå yrkesarbete på grund av brist på barnomsorgsplatser. Andra åter upplever otrygghet och önskar att det skulle finnas en annan form för barnomsorg.

En väl fungerande kommunal barnomsorg är en stor tillgång. Men det är också viktigt att samhället underlättar och uppmuntrar till föräldrasamverkan och verksamheter i egen regi, gärna i kooperativ form. Med olika alternativa former av barnomsorg har föräldrarna större möjligheter att tillgodose sina barns behov av lämplig barnomsorg.

Vi föreslår att alternativen i barnomsorgen underlättas.

Vårdnadsbidrag

I dag står ungefär 40 % av förskolebarnen utanför samhällets barnomsorg. Därmed får de inte del av de nästan 20 miljarder kronor som barnomsorgen kostar.

Föräldrar med små barn behöver förkora sin arbetstid. I praktiken är det kvinnorna som arbetar deltid, i genomsnitt 30 timmar per vecka, och betalar det själva. Det behövs ett vårdnadsbidrag som gäller till dess barnet är sju år och som bl.a. ger ekonomisk kompensation för en förkortad arbetstid. Bidraget kan också användas till att betala en del av den egna barnomsorgen i kommunal eller alternativ regi.

Ett vårdnadsbidrag bör införas med 15 000 kr./barn och år till föräldrar med barn upp till skolåldern.

Kvinnors hälsa

Kvinnors särskilda hälsoproblem har inte fått tillräcklig uppmärksamhet. Många kvinnor upplever en brist på förståelse hos läkare de mött. Deras diffusa symptom med sveda och värk anses ofta ha psykiska orsaker. Behandlingen består mestadels i utskrivning av lugnande medel. Sjukdomen botas inte – istället hamnar kvinnan i ett läkemedelsberoende.

Kvinnor som arbetar inom vård och omsorg drabbas inte sällan av förslitnings- och belastningsskador. Kunskaperna om dessa sjukdomar saknas hos många läkare. Istället för aktiv rehabilitering och träning får patienterna enbart smärtstillande medel.

När en kvinna blir sjuk handlar det vanligtvis om sjukdomar inom lågprioriterade områden med allt vad det innebär av långa köer, små resurser och sämre behandlingsresultat. Belastningsskador, reumatiska sjukdomar och gynekologiska åkommor är sådana exempel. Resurserna finns istället i mer intressanta områden exempelvis hjärtoperationer.

Sjukvårdens uppgift måste vara att ge en adekvat vård både till kvinnor och män. Resurser och forskning skall i högre grad inriktas på sjukdomar som drabbar kvinnor mest.

Missbrukare

Kvinnliga alkoholmissbrukare behöver vård tillsammans med kvinnor, utan män. Nu när antalet missbrukare ökar krävs fler vårdplatser. För att kunna hjälpa unga kvinnor som är i riskzonen måste vi få ökad kunskap. Den vård de får idag bygger på erfarenheter av män och deras beteende. Flickor har emellertid ett annat beteendemönster och deras problem är annorlunda. Vad här angetts om alkohol gäller drogmisbruk över huvud taget.

Vården av kvinnliga drogmisbrukare skall ske i en miljö med enbart kvinnor. Forskning om unga kvinnors missbruk måste initieras.

Våld riktat mot kvinnor

Det finns ett omfattande våld som inte väcker rubriker. Det försiggår inom hemmets fyra väggar. Genomsnittligt misshandlas en kvinna till döds i veckan av sin man, före detta man, fästman eller sammanboende.

År 1988 anmäldes 1 332 våldtäkter till polisen. Det verkliga talet är dock mycket större.

Kvinnor måste ha rätt att leva sitt liv utan fruktan för våld och övergrepp. Dessvärre finns inte den rätten i dag för många kvinnor.

Samhällets insatser skall enligt vår mening inriktas på att ge kvinnor skydd och hjälp.

Kvinnor som utsatts för våldsövergrepp har olika hjälpbehov. Det kan gälla medicinsk såväl vård som socialt och psykologiskt stöd. Även ett juridiskt biträde som kan tillvarata hennes rätt är viktigt.

Kvinnojournerna är en mycket stor tillgång för de drabbade kvinnorna. Tyvärr har de små resurser till sitt förfogande. Det är nödvändigt att kommunerna ger jourerna stöd och hjälper till med exempelvis lokaler och utbildning.

Vi föreslår att för Riksorganisationen för Kvinnojournere i Sverige anslås 500 000 kr. utöver nuvarande bidrag.

Utbildning

Utbildningens roll är mycket viktig i arbetet för att nå ett mer jämställt samhälle. Flickors intressen och kunskap måste få ett rimligt utrymme i skolan. Så sker inte idag och därför måste detta uppmärksammas mer i lärarutbildningen och även i fortbildningen av tidigare utexaminerade lärare.

Invanda könsrollsmönster måste aktivt motverkas i hela utbildningssystemet från förskolan till högskolan och i den återkommande vuxenutbildningen.

Ett aktivare långsiktigt arbete för att minska de könsbundna yrkesvalen måste genomföras. Det är viktigt att även flickor får goda förebilder, exempelvis genom fler kvinnliga skolledare.

En bred kampanj för rekrytering av kvinnliga skolledare måste igångsättas. Kampanjen måste också syfta till att stimulera, informera och bygga upp kvinnors självförtroende till att ta chefstjänster.

I dag är det ungefär lika många kvinnor som män som studerar vid högskola. Linjevalen är däremot mycket könsbundna vilket man måste motverka. Utvecklingen av mindre högskolor, satsning på bredare linjeval och fler ämnen skulle gynna kvinnorna. Ett system med studielön, dvs. ett beskattat bidrag under studietiden, kan underlätta för kvinnor att skaffa sig högre utbildning.

Fler kvinnor i forskningen

Det behövs fler kvinnor inom all forskning. En ökad andel kvinnliga forskare torde leda till att inriktningen på forskningen breddas och därmed ge en bättre belysning av frågor som upplevs som väsentliga för kvinnor. Ett förbättrat stöd till forskarstuderande har en avgörande betydelse för att fler kvinnor ska kunna ägna sig åt forskning. Brist på bostäder och barnpassning kan också utgöra hinder som måste åtgärdas.

Vikten av utbildning och fortbildning kommer att bli allt större. Det är mycket angeläget att insatser görs på ett sådant sätt så att man blir stimulerad att studera. Vuxenstudiestödet måste ses över. Det bör utformas så att det svarar mot de faktiska behoven.

I dag satsas allt mer på vidareutbildning direkt via företagen där man arbetar. Det är självklart att det till största delen är männen "i karriären" som får sin utbildning bekostad av arbetsgivare.

I dag är vuxenstudiestödet knutet till sjukersättningen vilket innebär att lågutbildade, ofta kvinnor, inte kan studera. Stödet täcker inte de ökade kostnaderna. För att underlätta för de studerande måste också kollektiva ansökningar för stöd till korttidsstudier godkännas.

Kultur

För barn som växer upp med ett passivt TV-tittande vet vi att kulturen har en oerhört viktig betydelse. Sång, musik, dans och många andra kulturaktiviteter måste motverka det kommersiella utbudet.

Kulturämnen i skolan måste finnas kvar och kulturutbudet i kommunerna uppmuntras.

Mot. 1989/90
A817

De svenska hemmen har aldrig tidigare haft ett sådant TV-utbud som nu. Det är mycket tveksamt hur TV-tittandet påverkar oss. Förutsättningar måste skapas för att alla skall få möjlighet att förkovra sig. Vi måste eftersträva kultur som stimulerar till eget engagemang. Ett kulturutbud bör finnas som är tillgängligt på nära håll och som kan berika vardagen och ge andra dimensioner åt tillvaron. Inte minst för kvinnor är ett rikt kulturutbud en viktig faktor.

Gör idrotten kvinnligare

Hälften av alla flickor och två tredjedelar av alla pojkar i åldrarna sju till tjugo år idrottar. Idrottsrörelsen styrs av män och verksamheten är anpassad till pojkars/mäns villkor. Det slår idrottsrörelsen själv fast i sin jämställdhetsplan. Kvinnorepresentationen i alla centrala beslutande organ i hela idrottsrörelsen uppgår i genomsnitt till sex procent. I verksamheten finns alldeles för få kvinnliga ledare och tränare. Det visar sig också att flickor ofta slutar idrotta efter ett par års aktivitet.

Flickors idrottsengagemang och insatser måste uppvärderas. Flickorna skall inte behöva få de sämsta träningstiderna eller de sämsta planerna. Resurserna måste satsas rättvist. Ett slående exempel är flickors stora ridintresse. Ridsporten är efter fotbollen den största idrotten i Sverige räknat per aktivitet. Ridfrämjandet har 175 000 medlemmar, varav 140 000 under 25 år, nästan uteslutande flickor. De här flickorna får betala dyra avgifter för sina ridlektioner. Kommunernas stöd är ofta lågt. Mycket pengar satsas på ishockeyhallar och fotbollsplaner som inte behöver betalas av dem som idrottar. Däremot nöjer sig kommunerna ofta med att gå i borgen när ett nytt ridhus skall byggas. Kostnaden får sedan tas ut genom dyra avgifter av dem som rider.

Idrottsrörelsen måste få stöd för att utveckla arbetet med att få fler kvinnor med som beslutsfattare, tränare och ledare. Då kan verksamheten utformas på flickors villkor och ge dem ett större utbyte av sitt idrottande.

Det är viktigt att flickors verksamhet inom idrottsrörelsen får sin rättmätiga del av samhällsstödet.

Vi föreslår att det sker en redovisning till riksdagen över hur stor del av det statliga stödet som flickor/kvinnor får del av.

Dessutom föreslår vi, att av de budgetmedel som anvisas till Riksidrottsförbundet, specialdestineras 5 miljoner till kvinnors idrottsutövande.

Kvinnors inflytande

Kvinnor står nära livet och förstår sambanden mellan dagens livsstil och den miljö vi lämnar efter oss till kommande generationer. Kvinnor vet också hur viktig livsstilen är för hälsan och hur angeläget det är att livsmedel är fria från allehanda giftiga kemiska tillsatser.

Kvinnor organiserar sin tillvaro med hänsyn till människors behov och utifrån en helhetssyn. Men kvinnors erfarenheter och värderingar har alltför litet fått påverka utvecklingen i samhället.

Av alla kommunalt förtroendevalda är 30 % kvinnor och 70 % män. Olikheterna är dock stora mellan kommunerna. Avhoppen från kommunalpolitiken är oroande. Framförallt är det ungdomar och kvinnor som slutar, ibland redan under den första mandatperioden. "Förlorar kommunalpolitiken en ung kvinna förlorar den kanske även en småbarnsmors insikt om ortens barnomsorg, skolpolitik, bostadsbehov, trafiksituation, miljö och hälsovård m.m."

Demokrati är något som vi kämpat oss till. Något som måste utvecklas, växa och erövrats om och om igen. Bara i en demokrati kan människorna känna delaktighet i samhället. Det är en allvarig brist i vår demokrati att inte fler kvinnor finns med där avgörande beslut fattas.

Det politiska arbetet måste organiseras så att även unga kvinnor kan delta och finna det meningsfullt. Kortare och effektivare sammanträden, fastställda sluttider och ett mer decentraliserat beslutsfattande är några förslag.

Vi föreslår att regeringen får i uppdrag att på lämpligt sätt följa upp kampanjen "Varannan damernas" med inriktning att underlätta förtroendevalda kvinnors arbetssituation.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen begär att regeringen tillsätter en parlamentarisk utredning med uppgift att kartlägga kvinnodominerade yrkens löneläge och lämna förslag om arbetsvärdering.

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om grundtrygghetsprincipen i de sociala trygghetssystemen,¹]

[att riksdagen hos regeringen begär förslag om höjd grundpension för alla till i dagsläget ca 90 000 kr. i enlighet med vad som anförts i motionen,¹]

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en allmän arbetslöshetsförsäkring i enlighet med vad som anförts i motionen.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att målet är att alla skall få möjlighet till en arbetstid på 30 timmar i veckan, vilket ger utrymme till en normal arbetstid på sex timmar per dag,

[att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvecklingsfondernas stöd till kvinnors företagande,²]

4. att riksdagen beslutar att 40 % av länsanslagens projektmedel specialdestineras till projekt för kvinnor i enlighet med vad som anförts i motionen,

5. att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsorganisation,

[att riksdagen begär att regeringen tillsätter en arbetsgrupp bestående av enbart kvinnor med uppgift att analysera vad en harmonisering med EG kommer att innebära för kvinnornas situation i Sverige,³]

6. att riksdagen hos regeringen begär att arbetarskyddsstyrelsen får

i uppdrag att sätta in särskilda resurser för att förebygga skador som enligt tillgänglig statistik drabbar kvinnor mest.

[att riksdagen begär att regeringen gör en översyn av lagen om arbetsskadeförsäkring, LAF, i enlighet med vad som anförs i motionen.¹]

[att riksdagen hos regeringen begär ändring i föräldraförsäkringslagen såvitt avser del som bör vara personlig och direkt knuten till resp. förälder i enlighet med vad som anförs i motionen.¹]

[att riksdagen hos regeringen begär förslag om en utbyggd föräldrautbildning i enlighet med vad som anförs i motionen.⁴]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om alternativa barnomsorgsformer,⁴]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införande av vårdnadsbidrag.⁴]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av resurser och forskning till kvinnosjukdomar.⁴]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om forskning och vård av drogmissbrukande kvinnor.⁴]

[att riksdagen till Riksorganisationen för Kvinnojourer i Sverige anslår 500 000 kr. utöver nuvarande bidrag.⁴]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en kampanj för att rekrytera fler kvinnliga skolledare,⁵]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om linjeval och utveckling av de mindre högskolorna.⁵]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett system med studielön.¹]

[att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändring av bestämmelserna som gäller vuxenstudiestöd i enlighet med vad som anförs i motionen,¹]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kulturutbudet för kvinnor,⁶]

[att riksdagen hos regeringen begär redovisning av hur stor del av det statliga stödet till idrotten som går till kvinnor resp. män,⁶]

[att riksdagen beslutar att 5 milj. kr. specialdestineras till flickors /kvinnors idrottsutövande av medel som föreslås anvisade i prop. 1989/90:100, bil. 13, stöd till idrott.⁶]

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en kampanj med inriktning att förbättra förtroendevalda kvinnors arbetsituation.

Stockholm den 25 januari 1990

Gunilla André (c)

Karin Starrin (c)

¹ 1989/90:Sf372

² 1989/90:N362

³ 1989/90:U516

⁴ 1989/90:So323

⁵ 1989/90:Ub826

⁶ 1989/90:Kr527